

(0/38)

LA CAMPAÑA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SEMANA

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

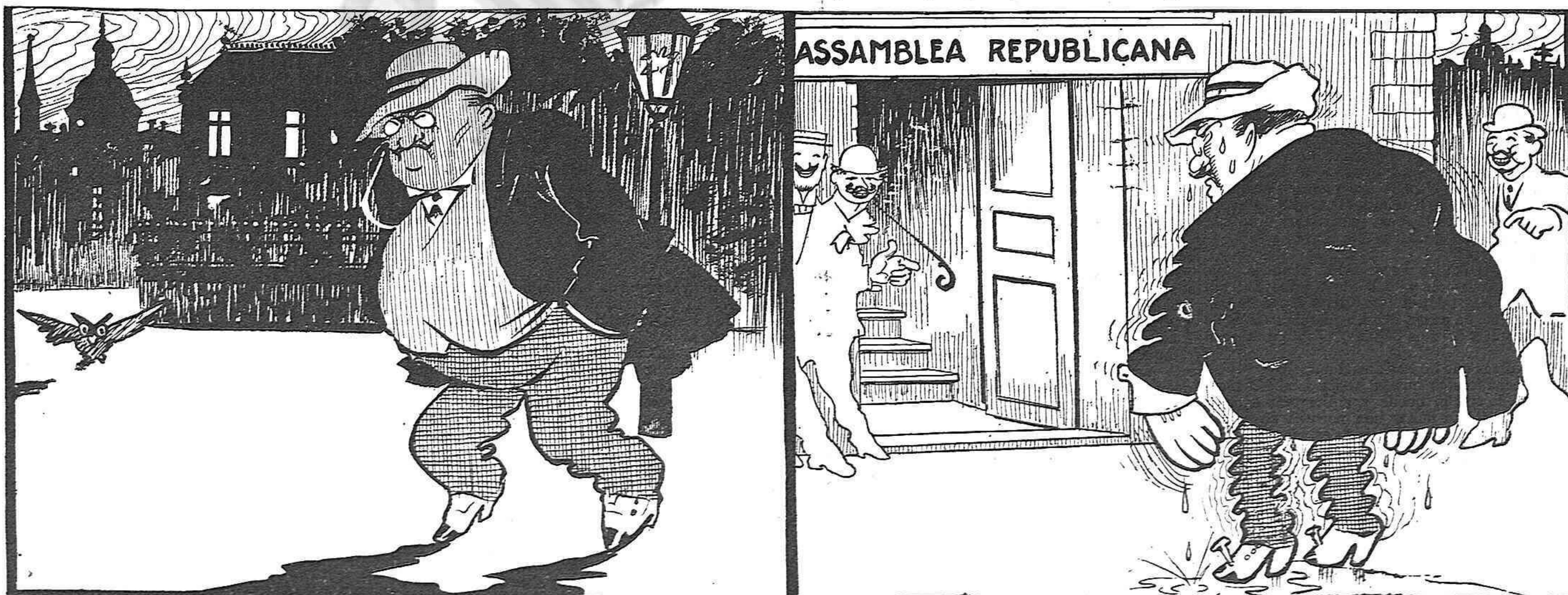
Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA, pessetas 1'50.—EXTRANGER, 2'50.

Bravuconadas y realitats

—Ciutadans: A Madrit me 'n vaig, y á n' en Salmerón y á tots els
traidors que 'l segueixen ¡me los como!

Al empindre 'l viatje, si algú li pregunta per què està tan pansit, dirà
que s' ha purgat, pera tenir mes gana.

Al arribar á Madrit comensará á pensar que, per gana que tingui, en
Salmerón y 'ls dignes representants de la Unió republicana son molt
durs de pelar.

Y 's quedará á la porta suant d' anguria y fent denteta.

Ara bé, un govern que té per sustentacul la voluntat del poble, que posa per damunt de totes les soberanies la soberania del poble; ¿com ha de anomenar-se? Obriu tots els tractats de Dret Polític y trobareu que aqueix govern s'anomena república.

Si en lloc de concertar-se els habitants de cada comarca pera designar ab plena, absoluta llibertat, segons ho han fet, el seu candidat, ho haguessin realitzat pera demanar al papa que 'ls digués á qui havian de votar, el moviment hauria sigut teocratic. Si la petició s'hagués dirigit á D. Carlos, el moviment seria carlista. Com si s'hagués dirigit á D. Alfonso, seria alfonsí ó dinàstic.

Donchs, l'arrel del moviment, la seva arrel més fonda, més endinizada, l'última, qu'està en la voluntat del poble. Solidaritat resulta un moviment plena, absoluta, totalment republicà. El carlí, com á tal carlí, serà un absolutista; mes com á solidari es un republicà. El catalanista serà un regionalista, y fins si voleu un separatista; mes com á solidari es un republicà.

Els solidaris que acaban de alsar sobre la pura voluntat del poble català son magnifics edificis, no son deixebles de Sant Tomàs, sino de Rousseau. Son còdich fonamental no es la doctrina de Gregori VII que fa de l'autoritat pontifical la font de totes las soberanies, sino 'ls drets de l'home que afirman que no hi ha més que un sol soberà, qu'es el poble.

No s'assustin els carlins y catalanistas per aquesta veritat. Per damunt de totes las teorias abstractas hi ha la vida que ns obliga á adaptarnos al medi que ns envolta baix pena de sucumbir.

L'obra de arribar els catalans á una unitat, ajuntant en una sola palpitació l'sentiment de tots, exigia forzosament decidir entre 'l dret vell y 'non, entre 'l principi diví emanat de Roma y 'l principi humà proclamat per la Revolució. Es que podian elegir el principi romà de que s'emancipá ab la Reforma tot el Nord d'Europa, y s'han emancipat la República francesa y las Repúblicas americanas, com també, al menys en part, totes las nacions, inclosa la nostra, que consagra els Drets de l'home, que attenuats, en la Constitució?

Aplegar als catalans en el principi del dret diví antiquat, absurd, impossible de viure ja, hauria sigut una quimera. Ha calgut per tant acceptar el principi nou ab tota la seva pureza y la seva energia sublim. «Vull fer la meva voluntat; vull governarme per mi mateixa.» Aixís se parlat Catalunya, y això en el fons es lo mateix que dir: «Vull la República.

Es lo mateix que ocorregué a França en la seva gran crisi. Obligats á elegir govern després de la catàstrofe del tercer imperi, tots els homes de sentiuengueren de dir ab Thiers: «Adomptém el govern que menos divideix; y la nació proclamá la República. Y això es lo que han fet catalanistas y carlins, al arribar á n'aquesta hora per ells sollemn: obligats á decidir-se per un ó altre principi y comprendent que no hi havia possibilitat de arribar á la unitat de govern com no fos acceptant de plé 'l principi republicà que trau tota autoritat no de la voluntat de las castas privilegiadas y de las dinastías sino de la urna electoral abont hi concorre la voluntat de tots, s'ha decidit per la urna.

Riguinse carlistas y catalanistas dels que 'ls tixin de inconseqüents. Ans qu'ells ho tingueren que ser el més llest dels papas. Comprendent qu'era precís viure, arribá un dia en que Lleó XIII digué als catòlics francesos: «Accepte la República. Ingresseu en el camp republicà.» Ja avants el cardenal Lavigerie que, á no morir, hauria sigut papa, feu aquella sorollosa manifestació en son palau episcopal de Alger, alsant la copa en honor de la República, mentrens la banda de música dels seus frares blanxs feya resonar *La Marseillesa*.

No es per tant cap, novetat lo que passa á Catalunya: es una manifestació més de la evolució indubitable que s'ha operat en el mon després de un sige de Revolució. Comprenguin els carlins y 'ls catalanistas, en especial els primers, que aquest nostre sistema que acabém de practicar allí junts, es el racional y 'l just. Això de imposarnos els carlins á tiros la voluntat del seu amo Carlos VII, es una brutalitat. Nosaltres republicans volém que tothom voti, que tothom participi ab la seva voluntat en el govern, sense preferencies, ni privilegis, exactament lo que acabém de practicar á Catalunya, que á ningú humilia y á tota dignifica. *

Ara bé, si Solidaritat es un moviment republicà; si es una superba, una admirable conquista republicana; no estarán cegos els republicans que renegan de Solidaritat? Renegar de Solidaritat es renegar de que 'l poble vulla governar-se á si mateix; es renegar de que 'l poble vaja á votar; es renegar de una agrupació de homes que no 'vol sometre als candidats que li imposa 'l govern de Madrid y 'l Pare Sant de Roma, sino que designa als que han de representar-lo, y 'ls vota per damunt de totes las pressions. En conclusió: es renegar dels principis republicans, de las pràcticas republicanas, de una de las conquistas més grans y més hermosas que ha fet fins ara 'l republicanisme.

Y nofeté bé lo que vaig á dirvos: Solidaritat reuneix alguna cosa superior á la voluntat catalana. Quina es aquesta cosa? Es l'autoritat pontifical? Es l'autoritat de la dinastia? No: es la voluntat nacional. Solidaritat confessa que se sotmet á la voluntat general d'Espanya, y anuncia encara més, que vol ferse la propulsora de aqueixa voluntat allí abont està adormida ó morta. Pero fins en això, com se veu, es el principi republicà 'que aclama, per tant que tracta de portar un govern fundat en la pura voluntat nacional, fora de tota imposició de casta. Solidaritat es, així, la República triomfant en una regió, que, plena d'esperit de prosselitisme, procura extender per tot el territori nacional, tal com la Revolució francesa, en l'apogeu de sos entusiasmes, volgué dilatarse per el mon enter.

Aquest caràcter generós d'expansió nacional, degut principalment a la predicació y á la influència de 'n Salmerón, ha pres de tal manera carta de naturalesa en el moviment catalanista, que ha entrat á ser com part essencial de son credo.

...Estém, donchs, en presencia de un moviment republicà, pura y essencialment republicà, triomfant en una esplèndida regió espanyola y que s'apareix per la nació entera.

Hi ha qui puga negar que Solidaritat fins el mo-

ment actual es això y res més que això? No es per tant una bojeria combatre, en nom del republicanisme, aqueix monument fonamental y tendenciosament republicà?

A caballo y gruñes!

«Oh!—hi ha qui diu—es qu'enclou el perill del carlisme. Això es jutjar á tall de inquisidor. Als homes hi ha que jutjarlos pels seus actes y no per las seves intencions. No son avuy els actes de Solidaritat totalment republicans? Donchs es una demencia, en un republicà, condemnar el moviment solidari. Que demà muda de direcció y tira cap al carlisme, llavors serà arribada l' hora de combatre!.

Que tanca també un perill separatista. Dir això quan acorda escampar á profusió l'article de Maragall «Visca Espanya!», es una indecidesa. Si demà adopta com a programa un article que vaja contra la unitat nacional, serà arribada l'oasió de censurarlo.

...Per consegüent, lo mateix pel seu principi fonamental que per la seva tendència actual, Solidaritat catalana es un moviment que ha de omplir de alegria y entusiasme á tot republicà conscient, com li ha succeït á n' Calderón.

Solidaritat equival á República, y el solidari més clerical, en quant á solidari, es un republicà sense saberho. *

Aixís s'expressa l'ilustre director de *Las Dominicales*, qu'es el periòdic més antoriat, per ser el més constant, en la defensa del lliure pensament, així com el més decidit en sos combats contra 'l clericalisme. Ningú pot dubtar de la seva bona fe qu'es proverbial, y molt menys estant com està apoyada en una forta de dialèctica incontrastable.

J.

LA CAUSA DE LA BOMBA DE MADRID

FERRER absolt.—NAKENS, IBARRA y MATA, condemnats

Dimecres á la nit se dictà sentència y fou instantànea. Notificada als processats.

En virtut d'ella, á n'en Franciso Ferrer y Guardia, a qui 'l ministeri fiscal havia acusat com á complice de 'n Mateu Morral, se 'l declara absolt, y en sa conseqüència, immediatament després de la notificació, fou posat en llibertat. El Tribunal en els considerandos fa la deguda distinció entre las ideas professadas per en Ferrer y 'l acte que motivà l'instrucció del procés, y funda el fallo absolucionari en la falta de probas.

Per lo tocant á n'en Nakens, y als processats Ibarra y Mata, 'l Tribunal, considerant que han incorregut en el delicto d'encubriment, els condemna á nou anys de presó.

Els demés processats ó s'igan en Mayoral, en Martínez y la Concepció Pérez son declarats absolts.

Quan á n'en Nakens li fou comunicada la sentència digué al expressió resignada:—Yo solo soy responsable.

Donant per descomptada l'absolució de 'n Ferrer, dat que les acusacions formulades pel Fiscal no descansaven en probas materials, ni de convicció suficient, totes las conjecturas de l'opinió s'resumeixen en la següent pregunta:—Si hagués entès de aquesta causa 'l Jurat d'honoraria pronunciat veredict de culpabilitat contra en Nakens, sobre tot després de la brillantissima defensa que va fer d'ell el Sr. Menéndez Pallarés?

Generalment sobre aquest punt els parers ofereixen una rara unanimitat.

No per això posa en dubte ningú l'imparcialitat del Tribunal de Dret, dada la seva inclinació habitual á atenir-se, per damunt de tota mena de consideracions, á aplicar ab tot rigor la lletra de la Lley.

Pero 'l cas de 'n Nakens vé á demostrar una vegada més las diferencies á que pot donar lloc l'apreciació de lo just y de lo injust, segons el caràcter del Tribunal á qui sigui confiada la resolució de un judici.

En el notable informe del Sr. Menéndez Pallarés hi ha un arsenal de consideracions de ordre moral, reflexiu y de sentiment, que si no han pogut tòrcer el criteri rigorós del Tribunal Colegiat, esclau de la lley escrita, no poden menys que influir en la conciència pública, qu'es regresa per lleys immutables, superiors á la que 'ls homes escriuen, fredament, ab caràcter de generalitat, y sense poder preveure ni estimar la naturalesa íntima y especial de cada cas.

Per tal motiu, ja que no ha sigut possible evitar la condemna, creymen qu'Espanya entera, comensant pels mateixos magistrats que han hagut de firmar la dura sentència, imploraran l'indult del integrer periodista, que tingue la immensa desgracia de que un criminal l'anés á trobar y 'l comprometés, y que fou víctima principalment de la seva extremada caballerositat.

¡A VALENCIA!

¡Valencia!... ¡Hermosa Valencia!
La de jardins, atestats
de mil florays floretas,
que perfuman ton cel blau...
La de fruyeras sabrosos,
com altres, enllach, n'hi han...
La d' extensisíssimas hortas
conreuhadas ab afany...
La de chiques reboniques,
capassas de fer tornar
bojos rematats, als joves
que passan per son costat...
La d' homes de sanch ardents,
fills honrats del sant treball,
que igual fan una paella,
que solten una galla
al més guapo pintureiro
que se 'ls posa al davant,
prepàrat á donà hostatge
als nobles fills catalans
que venen á visitarte...
¡Valencia!... Prepàrat ja
á soterrar eixa vida
plena de fers desenganyos,
puig que venim á oferirte
jorns de benfactora pau...
Venim á desfè 'ls vendatges

que, fins avuy, t' han privat
d'ovir el sol purissim
que a nosaltres, tot germans,
ja fa temps que 'n ilumina...
!Sol de Solidaritat!...
!Sol d'amor... de nova vida!
Sol que, ab un sol de sos raigs,
fa tremolí als que trafican
ab turpinadas y enganys...
Sol que cega y aniquila
al caciquisme malvat...
Deixa que 'la de dalt rondin
qu' es senyal que 'ls hi plau
que aném exint de la fossa
per cercar la claretat...
!Vina á mos brassos, germana!...
!Valencians!... vinga un abrà!...
!Demostreu que, com nosaltres,
ja s'ou prou majora d'edat,
y eridem tots: !Visca Espanya!...
!Visca Solidaritat!...

MANEL NOEL

Els punts sobre las iii

El Progreso del diumenge ens dedica una diatriba de las sevas, á propòsit del articulo qu'en nostre últim número dedicarem al procés de la bomba de Madrid. Y falta á la veritat quan diu que may fins ara 'ns havíam ocupat del assumpto, y menteix quan afirma que en la Llibreria Espanyola de la Rambla del Centre «se han editado la mayor parte de las obras de la Escuela Moderna.»

Confessém que no hem fet nosaltres una campanya desafadora com la del periòdic que 'ns acusa: altres molts periòdics republicans com nosaltres, progressius com nosaltres, y com nosaltres amants de la justicia, han observat la mateixa conducta, sens dubte perquè 'ls repugna fer coró ab certs elements, que les més de las vegadas agravan la situació y comprometen als mateixos á qui simulan afavorir.

Quan se doná compte dels darrers, en uns meditats articles del Sr. Pi y Arsuaga, primitiu defensor del Sr. Ferrer, expressarem la nostra opinió sobre aquest assumpto, y ho farem serenament y en la mateixa forma y baix el mateix criteri en que inspirarem el petit article de la setmana passada. Nosaltres tenim fé absoluta, ja que no en la justicia històrica, en els fallos de la opinió, y per lo mateix ens guardem molt d'enterborir-la ab judicis prematurs ó impremeditats.

Ningú 'ns ha demandat el concepte que haguessim pogut formar del Sr. Ferrer, ni teniam per qué donar-lo, ja que de res hauria servit en el cas d'autos. Las relacions del Sr. López ab el Sr. Ferrer siguieren sempre exclusivament comercials, sense trascendir á la política ni á la sociologia. No es cert que 'l señor López haja editat cap de las obras de la Escuela Moderna: se limita á imprimire algunes per compte y rahó del interessat, y á expéndrelas en la seva llibreria, com 'n expén de totes menas. Las relacions ab el Sr. Ferrer siguieren sols las que té un industrial ab un seu client, y no hi havia per qué averguinar quins eran els ideals del Sr. Ferrer. Això 's deixa, en tot cas, pera 'ls que tenen contreta la costüm de fer una barreja indigna de la política y el negoci.

Y ara que tenim la ploma á la mà y parlém de negocis, no li demanaré 'l Progreso que dongui explicacions sobre certes espècies que durant aquest temps han corregut de boca en boca, respecte á cantitats que 'l Sr. Lerroux se suposa que té rebudes del Sr. Ferrer, avants y després de la detenció de aquest. Per més que sobre aquest punt s'han dit moltes coses, poch ens importa que l'interessat las expliqui, qu'ell sabré si li convé ó no ferlas públiques, pera demostrar quins móvils l'han guiat en sus relacions ab el Director de la Escuela Moderna, encare que algú suposa que si en lloc de tractar-se d'un processat ric com el Sr. Ferrer, hagués sigut qüestió d'un processat pobre, com el company Herreros, no hauria empleat en la seva defensa aquell tan estrepitos.

El nostre objecte es avuy un altre. El Progreso no pot negar que 'ns llegeix. L'affany ab que 'ns busca —com se diu vulgarment— las pessigollas, el delata clamorosamente. Donchs bé, per forsa ha d'haverse enterat de que, no una sola, deu, quinze, vint vegades ó més, hem exposat la necessitat imperiosa en que 's troba el Sr. Lerroux de rendir comptes de la seva gestió tant en Fraternidad Republicana del carrer de Corts, com en la Casa del Pueblo del carrer d'Aragó. Perque, á pesar de citar-lo y obligar-lo, á manera de picadors de toros, alsant continuament la pica y fins tirantli el barret, el brau rrrevolucionari, com si li diguessin Llucia, fa 'l dissimulat y gira quia.

Aquestes qüestions, per lo mateix que afecten al partit republicà y als interessos d'un gran número de corregidors, son las que s'han de dilucidar y ventilar públicament. No val á dir ab aquests fondos, com aquells altres enviats de Buenos Aires pera fer la Revolució, que se 'ls ha gastat com li ha donat la gana. El partit hi té que veure, y es just que se li donguin explicacions que 'l satisfassin.

També El Progreso podrà donar compte de la inversió del producte de la suscripció *Pro Ferrer*, exponent quins testimonis han anat á Madrid, lo que ha gastat cada hu d'ells de fondos de la suscripció y la utilitat que han reportat á la defensa del señor Ferrer... ja que, segons l'extracte del judici, per lo que havien de declarar, no valia la pena de que 's moguessin de Barcelona, y no té res de recomenble que 's fassin viatges de recreo ab els céntims reculits penosament en una suscripció popular.

BATALLADAS

Nobre home se va anar á suicidar á la falda de Montjuich. Practicadas las degudas averiguacions se vingué en coneixement de que s'havia arrebatat la vida ab un tiro de revólver, per no haver tingut paciència per anar-se morint de fam.

Era un traballador honrat: feya molt temps que buscava feyna y no'n trobava, y per fi's determinà á resoldre trágicament el terrible problema de l'existencia.

Aquest cas es una vergonya per una ciutat com la nostra, que presum de culta y humanitària.

El Mitj-dia de França està en plena ebullició á causa de la crisi vinícola. Els cellers estan plens, y ni á quatre franchs l'hectolitre poden colocar els caldos. Això es la ruïna y la miseria del país.

Causas de la crisi: per una part l'excés de producció, que excedeix de molt á las necessitats del consum y á las exigències de la exportació. Per altra part, la tolerància que 's té ab els elaboradors de

Un poble alcoholisat es un poble cridat á desaparéixer.—Dr. Legrain.

terrass, quan aquí, avants, com ara, quedavan extensións immensas que als moderns feudals agraris els dona la gana de conservar hermas, ab grave complaçencia del Estat, com si fos cosa de poch més ó meus deixar al capricho de cinichs burgesos el que pateixi ó no la riquesa nacional. L'aventura de Colón ens portà á riur l'or, es cert; pero també sigue causa del abandono de l'agricultura patria, y de molts altres conseqüències igualment ruinoses que afectan en lo moral de nostre modo de ser, esperant-ho tot del atzar, d'una rifa, d'una cartera ab bitllets de banca trobada al carrer, de qualsevol circunstancia imbécil, menos de l'activitat y el traball, qu'és el verdader germen de felicitat econòmica.

Lo contrari, precisament de lo qu'ha succehit als americans, d'un sentit pràctic digne d'imitació, donchs al veure desapareixer de sos territoris l'or no s'enquimeraven, perque's quedavan ab lo qu'és més positiu que l'copidiat metall: ab el traball de nosaltres operaris, ab la energia comercial de nosaltres germans, ab el floreixement de sos camps regats ab la suhor de nostre vigorós proletariat, ab las ciutats poblades de gent nostra, alimentadas per la nostra sanch, per la nostra vida... Nosaltres ens quedarem ab l'or, que ja qui sal ahont para; ells ab la fertilitat de sos camps. Nosaltres, regressius, impotents, náufrachs d'una petulancia imbécil y víctimas de monòpolis irritants; ells, il·lures, empredors, pròsperos, felissos. Nosaltres ab un Potossí, ja en quebra; ells, ab una riquesa sólida en las pamplas cultivadas.

Per dolorós que resulti, hem de confessar nostra vanitatis, d'una candides encantadora; confessém que la mentalitat espanyola no ha sapigut fixarse en lo que està al alcans de la intel·ligència més sencilla: en que deixant de conreuar nostres terras ha anat en progressiu augment nostra ruina, donchs es de sentit comú que res valen els camps, sino el producte que d'ells se'n tren, y que de la terra, sense l'esforç del traballador, no pot brollar la riquesa. Es necessari repetir aquesta afirmació una y mil vegades, per més vulgaritat que siga.

La causa fonamental del problema de la emigració la veiem principalment en el régime territorial, absorbent, gens expansiu en mans de nostres egosis propietaris.

En Espanya el jornaler traballa sobre una terra que, segons opinió de persones competents, està cansada de donar fruyt pel pès de siges d'exercici. Pera obtenir d'ella resultats ventajosos es precisa molta cantitat d'abon y molta suhor de traball.

Abocat el pagés á la terra, a n'ella entrega totas sus energies sense que mai puga tenir el goig d'esser posseidor de la finca. Passar de proletari á propietari resulta una ilusió tan patent que fins som titllats de ximples els que sosténim aquest dret com un principi de justicia. Condemnat al conreu de la heretat agena, el jornaler viu aquí ab grans privacions y en la perspectiva d'un peryndre tristissim.

Amèrica veu de diferente manera las cosas. Convencuda de que l'veritable patriotisme, segons ha dit un pensador francés, consisteix en el foment de l'agricultura, dona facilitats al agricultor pera'l seu desenrotill. El Continent americà ha realitzat una verdadera revolució en la propietat territorial, oferint-sos fértils deserts á n'aqueells que vulgan poblarlos y's fassan sos propietaris á forsa de convertirlos d'herms en productius.

Y en això, principalment, radica tota la importància de la emigració espanyola. No es aquesta nació industrial, sino agrícola, y, descartant á Catalunya, que ab la pràctica de la *rabassa morta* realisa millor el reparto de las terras entre productors y es un xic més considerada y benèvola (no gayre, per això) ab el traball, lo qu'és el resto d'Espanya resulta una verdadera desgracia. Llarguissimes extensioñs de camps y devesas pertanyen á un sol individuo que, exercint de modern senyor feudal, les manté incultas, obligant als veïns á emigrar apretats per la miseria.

Y el Gobern, que obraría honradament confiscant aqueixos béns y donantlos subdividits en parcelas, á qui volgúen conreuarlos, tolera y ampara aquests abusus indigne, y á las lamentacions del poble al veure desertar á tanta gent, respón... ab un projecte de llei restrictiva de la emigració.

Davant d'una sortida això, un no sab si l'Gobern s'acredita d'estupit ó de malvat.

Tal vegada d'abduas coses!

N. BAS Y SOCIES

La religió del or

Quan va néixer D. Bernat las campanas de la vila van tocar furiosament matí y tarde, tot el dia. Tot perque'l felís baylet era hereu de una familia que tenia pergamins y ademés moltes cincuilles. Y un titul quan no va sol té influencia decisiva; el titular és un Déu que tothom adula y mima. Y com que d'adulá al or la Iglesia ne sab la prima, per xò varen tocar tant las campanas aquell dia. Bé s'ho van fer pagar prou els capellans de la vila: sols de rosaris, cansons, Te-Deum, repichs y missas, van cobrar un bon bossot de dobletas ben bonicas, grogas com els grans de blat quan rossejan en la espiga. Ja saben bé lo que fan, la seva escola es antiga, tractantse del Deu de l'or impávit se sacrifican.

En cambi, vint anys després D. Bernat, pobre moria, miserabledament perdut pe'ls tomballons de la vida. Era'l mateix titular de il·lustre y noble família; tenia sos pergamins, més no tenia cincuilles. Y com que un hom' sense rals

per més noblesa que tinga es un home sens valor, un desventurat sens vida, aburrit y despreciat per la Iglesia y la Justicia... vint anys després al final D. Bernat Terrós d'Argila, no van dringà uns esquellots, ni dir una sola missa. Entregà l'ànima á Deu y l'cos á la terra humida sens l'alé de una oració ni'só de una esquella trista. De res li varen valer els títuls que posseïa, puig per pega 'navan sols y sols no tenen valia... Original religió, comercial y positiva! Si hi han rals ho dona tot, sense rals ni tan sols fia!..

EMILI R. PLANAS

EUGENI SUE

Al cumplirse cinquanta anys de la mort del célebre novelista, qu'en el seu temps sigué l'idol de les masses populars, totas las seves obres, en altres temps tan llegidas y avuy casi olvidadas, serán en lo successiu del domini públic.

Mentre tant en una població francesa se disponen á alsar una estàtua que ha de perpetuar el bon record del autor de *Els misteris de París*, *El Juhe errant*, *La Duquesa de Amalfi*, el *Fill de família* y altres produccions que 'ls nostres pares, romàntichs y revolucionaris, devoravan ab passió. En els héroes de Eugeni Sue anavan á buscar els seus nobles exemples, pera sus conspiracions y combats contra la tiranía.

El novelista havia arribat á ser l'home més popular de París, sobre tot en els arrabals. Apenas era notada sa presència allí, la gent el seguia, aclamant-lo ab grans transports d'admiració.

Un autor francés, P. Ginisty, conta que aquest entusiasme adquiria alguna volta un carácter ben extrany. Figureuvs que un dia un obrer que lograva ser introduït en el seu departament, trobants'hi sol se penjá de una viga del sostre. De la butxaca de la brusa li sortia un paper que deia així: «La mort me sembla menos dura en la cambra del amant y defensor del poble.»

D'aquesta especie de soberanía moral en Sue 'n fruia á cor obert. El caballeresc paper de defensor dels pobres, dels infims, dels desvalguts li produïa una especie de ubriaguesa.

Un vell metge contava á n'aquest propòsit una història coprenedora de la que fou protagonista una pobra dona, á qui l'aludit doctor tingué baix el seu cuidado en l'Hospital ahont prestava 'ls seus serveys facultatius. La infelís, mitj idiota, guardava en sa memoria 'l recor de l'única escala tal volta que illuminà sa miserable vida, y sols quan li retrayan s'animava tota ella, com si momentàneament rebrés la ràhó pertorbada.

Contava, quan succeí 'l cas que aném á relatar, vint y cinc anys, y era lletja y geperuda. Trobant-se un vespre en un ball popular, hi entrà Eugeni Sue, veientse saludat per tots els assistents ab grans mostrats d'entusiasme. Li demanaren que parlés y ell improvisà un discurs. Es de creure que no l'entengueren del tot; pero tant se val, tots se mostraren vivament impresionats, sentint un fondo reconeixement envers aquell home vestit ab elegància, seductor y xarmant que anava á mescalarse ab els humils.

Al baixar del estrado ahont l'havan acompañat, no s'entenia de repartir estretas de mans. Encavava ab tothom y á tothom prometia temps millors.

La geperudeta comoguda fundament, l'anava seguint ab la vista y llansava per ella tals flauas de passió, qu'Eugen Sue se detingué á mirarla. Llavoras ella esclata en sanglots y plors.

—Qué tens? —li preguntà'l novelista.

—Ay—respongué la infelís—cert que tot cambiará, conforme acabeu de dir; pero ¿qu'és lo que cambiará en mí? Lletja y estrafeta com soch ¿qui de mí s'recordará mai?

El bon novelista sentí com una frisansa al pensar en la tristesa immensa de una vida tan malastrada. ¿Y cóm, ab quins paraules expressar lo que sentia? Guapo ell, ditzós y triomfant l'assaltà l'idea de una suprema almoyna, de una dolsa caritat de amor. Y dominant-sas repulsions de refinat, dona á la desheretada, condemnada á la solitud per sa miseria física un petó sobre 'ls llabis palpitants.

Aquest petó havia de omplir tota la vida de aquella desventurada.

P. DEL O.

La sumisió del Raisuli

—Si Mahoma no se m'erra, el seu cau ha de sé aquí.

Y sense més averiguacions, salta l'emissari del burro y pega una còssá á la porta de la inmundia barraca.

—Ah del palau!... (Ja se sab que 'ls moços son una mica donats á la exageració.) Ah del palau!... No hi ha ningú en questa mansió divina?

—Sí que hi ha, —contesta sobtadament el Raisuli, obrint d'una revolada.

Els dos alarbs se miran.

—Sou vos el famós... cóm ho diré ara?... El famós... el famós...

—No feu tants equilibris, homé: vos voleu dir el famós bandoler, el famós saltzador... No es això?

—En efecte, pero no m'atrevia.

—Donchs sí que ho soch. Y vos qui sou?

—Vinch de part del sultán Abd-el-Aziz, á qui Aláh per molts anys guardi.

—Y qu'voleu?

—Us ho diré en pocas paraules. La situació del imperi es crítica. Els extrangers, envalentonats per aquell malefit conveni que varem firmar á Algeciras, consideran ja

'l Marroch com si fos seu, y venen aquí, y fan y desfán, y tallan y surgeixen, sense respecte á las nostres lleys, ni á las nostres costums, ni á las nostres bosses, que son, desgraciadament, las que 'n surten més perjudicadas.

—Y bé!

—Si el Sultán, á qui Aláh guardi, no tingüés altres mals-de-cap que aquést, á pesar de la forsa que la unió dels extrangers representa, probaria de resistir la invasió; pero ¿com voleu que ho fassi si 'ls seus propis súbdits li entorpeixen el pas y li dificulten els moviments?

—Deveu parlar pera mí, ¿eh?

—Pera vos, sí.

—Y ¿qué voldrà el Sultán?

—Que renunciessiu á n'aquest género de vida y us sometessiu lealment á la seva autoritat pera ajudarlo á conterir la onada extrangera.

—¿Porteu quartos?

—Sachs.

—¿Condicions?

—A la vostra mà deixo el triarlas.

—Escolteu, donchs, y vejam si 'ns avénim.

El Raisuli's grata tres vegadas el catell y comenza:

—Primer: vull que se 'm redifiqui la casa que la meuhalla va tenir la poca solta de destruirme.

—Concedit.

—Segon: que se 'm torni tot lo que se m' ha robat...

—Home!... La paraula, Raisuli, no 'm sembla massa parlamentaria.

—Això ray!... Digueune irregularitat, seqüestrat, pres, decomisat, ocupat...

—Está bé.

—Vull també que se 'm nombrí governador de Fez, de Marrakesh ó de Tánger...

—Conformes.

—Vull que siguin declarats cessants tots els ximples qu'en una forma ó altra m' han combatut.

—Endavant.

—Vull que bitlo-bitlo yá manera de paga y senyal se m' entreguin cent mil duros.

—Aqui 's teniu ben contats,

—y ab or, perque no us enganyin,

que diu en Pitarras.

—Y vull que Abd-el-Aziz me regali deu caballs, deu donas y deu quintars de pòvora.

—...

—Els caballs serán pels meus companys, las donas serán per mí y la pòvora... será per ell si falta á una sola de las clàusulas del contracte.

—Res més?

—Per ara...

—Y acceptant el sultán aquestas modestas condicions, ¿podrem ja anunciar al imperi la vostra sumisió completa?

—Anuncieu lo que volgueu, que jo en qüestions d'anunciós no m' hi fico.

—Jamalajá!... Vaig a comunicar al Maghzém tan grata noticia.

—Aneu en nom d'Aláh!

—Tell us guard!

—El morel's llença á la carretera ab tota la rapides que li permeten las forsas del burro y á cada vinticinç passos va cridant:

—La sumisió!... La sumisió del Raisuli al sultán Abd-el-Aziz!...

MATÍAS BONAFÉ

EL SANT ANTONI DE CASA

A casa hi ha un sant Antoni dintre d'un escaparata.

Al bras dret hi porta un niño

y á la mà esquerra una palma.

No entenç en sagrats misteris perque á mi els sants y las santas ni poch ni molt me preocupa y aixís no 's entenç, ni ganas.

De moment, per xò, 'm figura que no li deuria ésser pare

á n' aquell que al bras porta.

Perquè 'ls sants diu que no 's casan...

Y hasta alguna volta penso que el miro, de passada:

—¿Qué vol dir, qu' significa

aquest noi que ab tan zel guarda?

Fé molt temps que 'l veig y sempre,

sempre, resignat, l'aguanta...

—¿Qué paciencia 's necessita

per ser sant... Antoni de Padua!

—A Jesucri representava

aquest ploms ab

La desgracia de la bomba

«En el moment de anarse á llenar al espay el globo *Unió republicana*, tripulat pel capitán Salmerón, un insensat va agarrarse á la panera pera pujar ab ell, y va caure desde una altura considerable.»

El seu humorisme trágich se descubreix admirablement al parlar de les recompenses eternas, dels premis celestials y dels cástichs del Infern:

Que podém viure sense pecar, pobres mortals? Quin cor no està tacat d'un mal, siga el que siga? Mes si Deu me punxeix fent mal perquè he fet mals, es tant dolent com jo 'l Deu que així castiga.

Diuhem que hi ha un infern! S'enganyan ó menteixen, que si hi hagués Infern pels que aiman y frueixen y els que beulen bon vi el cel forà demà més buit y lli's que no la palma de la mà.

Coneix, com ningú, el *pango* clerical del seu temps, y afirma una gran veritat quan compón sentencias tan clavidentes com aquesta:

La terra es dividida pels déus y religions, pels sacerdots, profetas, llibres y sagrats textes; l' impietat, l' islamisme y el pecat son pretexts que 'ls homes han trobat per lluytar com lleóns.

Més avall, diu en el paroxisme de la irònica descreença en els *mangoneadores* de la Iglesia:

El Koran es un llibre sagrat que 's pot llegir sols a glops. Glops per glops, més valen els de vi. El que diu «No beguéu es un verset de broma, perquè estava begut quan l' escrigué Mahoma.

Els sacerdots me diuhem ubriach y llibertí. No hi ha pitjor tascó... Ja estém ben leri-leri en punt d' dignitat. Jo aimo el plaer y el vi, y ells ubriagarse y cometre adulteri.

Té, per xó, la seva fé en un Deu bondadós, en un Deu para tot amor y tot condescendència. Y si no, veieu com descriu les seves relacions ab Ell, y el sentiment religiós que 'l domina:

Tu y yo, Senyor, viurém en eternal concordia, puix si es cert qu' he bugut y amat des que só nat, confiant, oh, Senyor, en ta misericòrdia, ab planys y resos tristos jamay t' he amoniat.

Dels dogmes sols accepta l' innmens amor divi; dóna l' pa que poseixheixes al pobre que 'l demana; no calumnihs mai, víu una vida humana, y jo 't prometo el cel. Coper, serveixme á mi!

Soch quefe d' ubriachs que á la taberna beuen; soch l' etern rebelat contra la ley de Déu; ubriach vaig llenant complants del cor meu, perque el meu Déu no es pas com el que 'ls altres creuen.

Pero vé que un dia Déu vol castigar els esplays del cantayer, y aprofitant un moment en que aquest està fent la clàssica beguda, voltat d' altres deixepies de Baco, li fa caure l' ànfora dels dits que 's trencà en mil bosins.

Y llavoras el poeta, llenys el mes grós, el mes terrible dels seus renechs sublims:

Jo bevia una nit, y el Deu, que de tot cuida, d' un buf de vent trencà la meva ànfora buida. Indignat del seu acte, vull blasfemario en paga: «Jo bech, y tu, Senyor, ets el que 's ubriaga.»

**

Ja ho veyeu: Kayyam era un gran renegaire. Pero, vaja, que si 'l poeta persa visqués avuy entre nosaltres, al veure l' impuls que ha pres la gent de sotana, en quatre días acabaria las existències del seu rebost de renechs sublims.

JOAQUÍN AYMAMI

En busca de la rahó

Una vegada era un home que 's deya...—deixem-ho en blanch: tant se val dirli Alexandre, com Francisco, com Pancras. Veus aquí, donchs, que 'l tal home, havent fet un disbarat de padre y muy señor mio, al objecte de probar que 'ls per xó l' atacavan anaven equivocats, volgué consultar l' assumptu á un jutje ben imparcial, que lluire de prejudicis fallés ab urgència el cas.

Sortí ab aquest fi de casa y aturant á un trist bastaix que li semblà serio y digne, li preguntà lli's y ras: —Fésme el favor de respondre'm. ¿Oy qu' en el litigi actual la rahó es meva?

—No, mestre.

—contestà l' interpellat:— es tota, tota dels altres.

—Si? Vaja, ja 't pots desar. Mal he fet de preguntarho!

La teva opinió no val.

Segui 'l seu camí 'l nostre heroe y deu passos més enllà topá ab un patrici insigne de nom universal, y li feu igual pregunta: —Parla ab sinceritat: la rahó quó es cert qu' es meva?

—Tens que perdonar, germà: evidentment es dels altres.

—¡Bon nap n' havém arrenyat!

¿Y tú vols passar per sabi?... La teva opinió no val.

Tornà á reemprendre la marxa y al entrà a la plassa gran, veient un numeroso grup de reposats ciutadans de totes classes y oficis, els digué:—Sigueu-me frarchs: èrvitat que la rahó es meva?

—¡No!—ab rara unanimitat li respondé tot el rotoli:— Es dels altres.

—¡Cap-cigranys!

¡Valent sanhedri de memos!

La vostra opinió no val.

Continuant la seva ruta, arribat al vell palau hont estava reunida la germandat comarcal, entrà á dins y ab seu solemne repetí l' etern cantar: —Digueu-me, varons ilustres; en el plet per mí entaulat, quó es cert que la rahó es meva?

—T' eras, no ho ha sigut may.

—¿No?... ¡Traydors!... ¡Obscurantistas!... La vostra opinió no val.

Ferm que ferm, tretze son tretze, segui carretera avall, y cridant a tots els pobles, richs y pobres, xichs y grans, veié per fi congregada la Convenció nacional.

—Ciutadans—va dí 'l nostre heroe, la rahó que vaig buscant

¿es meva ó no?

—¡No, mil voltas!

respongué del poble 'l clam.

—¡Ah!... ¡Enerra, donchs, reaccionaris!

La vostra opinió no val.

Decidit á no rendirse, el nostre home va marxant per camins y carreteras, no dant el plet per fallat. Ell pensa que un dia o altre atraparà algun babau que li darà sense escrúpuls la rahó, y es clà, en tal cas proclamarà ferma y válida la opinió d' aquell orat y dirà ab ayre de César: —Ara!... ¡Aquesta sí que val!

C. GUMÀ

UGITIUS de Cuba van arribar á Nàpols uns fulanos, que á instàncies del representant d' aquella República s'arenysen detinguts. Se 'ls hi trobaren 300,000 duros en or, 200 mil en accions de la Companyia de Gas y Electricitat de l' Havana y 70,000 duros en bitllets, es á dir un capital quantiós, producte d' un robo.

Un dels presos es un frare que 's dedicava á negocis profans... y á tráfechs femenins. Essent caixer d' aquella Companyia s' enamorà d' una dona, li feu un fill y fugí amb els quartos.

—No es una viva llàstima que uns ministres del Senyor, tan aficionats a volar, no tinguin alas com els angelets del cel?

En Maura es aficionat á la pintura. En els seus ratos d' oci passa el temps pintant.

Els seus projectes no son un' obra legislativa, sino pictòrica.

Un' obra dedicada al país, al qual li ha pintat la cigonya.

Vels'hi aquí que l' Amo Toni ha adquirit un automòbil per anar á despatxar ab el rey en el Real Situ de la Granja.

—Y es aquest el president del consell de ministres que la vegada anterior que desempenyava l' càrrec s' esborronava á causa de l' afició que tenia 'l monarca al *taf-taf*?

Fins ab això ha de ser inconseqüent el canceller mallorquí. Pero pera ser ministre de la monarquia s' han de fer molts papers. Y ja ho diu el ditx: «D' aquesta ayuga no beure: ó Ab aquest automòbil no aniré.»

Pero encara que l' Amo Toni vaja en automòbil, la veritat es que la seva formalitat no pot anar ni ab rodars.

El govern sosté á tot event al arcalde de Castelló de la Plana, nombrat de R. O. á disgut de tota la ciutat.

A les sessions públiques no hi assisteix ni un sol regidor, y l' arcalde se les celebra tot sol.

Quan surt al carrer la guardia civil ha d' acompañarlo, y cada nit la població en massa puja als terrats y li dedica 'ls grans esquellots del sigle.

El Sr. Espresati pot endossar una bona part d' aquestes manifestacions de simpatia al govern que 'l ha nombrat. Se les ha ben guanyadas.

Es en Baró qui parla referintse á n' en Moret y de retrop a n' en Maura:

—En esto consiste para ellos el régimen: en pactar, en transigir, en entregar el país á los políticos de profesión, en repartirse las actas, las nominaciones, que el país paga y ellos cobran.

Així es, D. Teodoro. En això que diu vosté consisteix per' ells el régimen.

Aquí lo més extrany es que, entenentlo així, vosté s' signi partidari.

Bé es veritat que vosté no pot desmentir may la seva condició d' autor de *Lo joch dels disbarats*.

Al Agrela, al candidat monárquic de Madrid, que desafiaava á n' en Salvatella, quan el diputat català l' acusava de portar els papers falsificats, la Comissió d' actas l' ha tirat patas enlayre, declarantl' l' acta bruta.

De segur que si d' una qüestió de justicia se n' ha gués fet una qüestió d' honor, com pretenia l' interessat, l'acta hauria passat, degudament refrendada per una quixotesca valentia. Pero la rahó ha prevalest, y si la sanch no ha arribat al riu, el conveniente de la brutícia del acta del Sr. Agrela ha arribat á la conciencia dels mateixos diputats monárquics.

Solidaritat catalana pot estar satisfeta. Ja n' ha afeytat un. Y en materia d' afeytar tot es començar.

Uns frares d' Arenys de Mar l' han donada en fer desde l' confessionari y l' pulpít una guerra de mal generó á un cinematògrafo que funciona en aquella vila.

Y tot perque ells se proposan instalarne un altre en competència.

Valdría la pena de que 's determinés fins á quin punt es lícit emplear medis purament espirituals, pera dedicar-se, més que á la redempció de les ànimes, á la conquesta d'uns quants grups de céntims.

—¿Qué'n diuhem d' això? ls concilis de Trento ó de Quarento?

Sobre 'ls projectes d' en Maura.—Una frase curta y rasa que vaig sentir aquest dia:

—Mal pahits y vomitats, lo únic que necessitan es una escombra y un fregall.

En els pressupostos del Osma es veritat que 's llibera 'l vi del dret de consums, pero en canvi s' augmenten altres tributs que faràn la vida difícil.

El ministre d' Hisenda deu haverse dit:—Ja que, de totes maneres, els espanyols han de passar grans penes, que las passin á tragos.

Un' altra de les particularitats dels ditxosos presupostos consisteix en el monopoli dels sucre.

En lo successiu no serà permès estableix noves fàbrics d' aquest producte que, á favor de la competència, poguessin abaratarlo. El sucre 's pagará al preu que vulguin els fabricants del trust, quals fabricants van á partir ab el govern.

Tot s' armonisa en aquest país. Lo que 's fa ab el sucre vé á patentizar que la situació d' Espanya no té res de dolsa.

Un cacich que plega 'l ram: el famós Robert de Torroella. Es l' últim, en funcions activas, que queda á Catalunya.

Pretext de la retirada: motius de salut.

Se comprén que no 's trobi bé: lluytar un home sol contra tot un poble fora una temeritat, y la sola idea d' intentarho produueix basarda.

—Pero—dirà algú—¿en les passades eleccions no va lluytar? ¿No va vèncer? ¿No tenia l' acta de Diputat?

Tot lo que vulguin; pero el fet es que al cacich de Torroella, després de la victòria, ha sentit remordiments: la Solidaritat li va per dintre.

Al retirarse á la vida privada, de totes maneres, ha fet millor negoci que 'l d' en Robert ab las cabrals.

En Maura va confeccionar els funestos projectes d' Administració local, secretament, d' amagatosis, com si s'guessin una cosa dolenta.

Y ara tracta de ferlos passar depressa y corrent, sense donar temps á examinarlos, com si fossin una moneda falsa.

Pero se 'ls hi veu el llautó. Y ab ells s' haurà de fer lo que fan alguns adroguers ab las monedas ilegítimes: clavarlos al tauell.

Sóls els despreciables tenen por de ser despreciats.—La Rocheoucauld.

En materia d' Assambleas, recorda l' antiga màxima: no convé ficarse may en el lloc hont no 'ns demanen.

Fa arengas, llenys proclamas, escriu articles fogosos; pero al final, sempre surt ab allò: *Remitan fondos*.

De la legió que 'l seguia, què'n queda avuy?... Observeuho: no quatre soldats y un cabó, quatre trompets y un ranxero!

Moretista que t' abstens, segueix, segueix abstineniente: mentrest tú fas l' home al patí, al menjador jo'om s'atipan!

Pues no haig de fer mala cara! No haig de tenir mal-de-cap!... Si he llegit tot l' esperpent d' Administració local!

Set escàndols, dotze huelgas, nou pobles amotinats... ¡No més aixó en quatre dies!... ¡Cóm aném degenerant!


En Maura es un estadista, en Maura es un orador, en Maura es un sabi, un geni... pero 'l preu del pà no's mou.

Jo aná al Congrés de la Pau? Cá barret, no pas per ara! Conech massa als concurrents y sé que hi haurá trompadas.

Diu que 'ns rebaixan las cédulas... Caballers, ho estranyo molt. ¡Veyám si 'l qu'en naps ens treuen ens ho posaran en cols!

Al jardí de don Antón vaig sem

Preparantse pera anar á La Haya

FRANSA: Doneume vinticinch canóns.—INGLATERRA: Doneume cinquanta fusells.—ITALIA: Doneume cent ametralladoras.—¿Y aixó?... ¿Cóm es que feu tanta provisió?—Tenim d' assistir al Congrés de la Pau... y no 'ns hi volém presentar desprevingudas.